

طرح درس روان‌شناسی بالینی

گروه آموزشی: روان‌شناسی تربیتی و مشاوره		
عنوان درس: روان‌شناسی بالینی	مقطع تحصیلی: دکتری (مهر ۱۳۹۹)	رشته تحصیلی: روان‌شناسی عمومی
تعداد واحد: ۲ نظری: ۲ عملی: ۰	پیش‌نیاز: آسیب‌شناسی روانی	مدرس: دکتر محمد خدایاری فرد

هدف کلی درس

روان‌شناسی بالینی مطالعه علمی اختلالات روانی و تلاش برای درمان آنهاست. در روان‌شناسی بالینی کوشش می‌شود ابتدا آسیب‌های روانی شناخته شود و با توجه به اصول اساسی نظریه‌های روان‌درمانی مورد مداخله قرار گیرد. در این درس دانشجویان ضمن آشنایی با فنون مختلف روان‌درمانی، آماده می‌شوند تا برای ورود به کلینیک‌های مشاوره آموزش تخصصی ببینند و فنون را به‌طور عملی کار بگیرند.

اهداف ویژه (رفتاری) درس

دانشی: کسب دانش و توانایی توصیف برخی نظریه‌ها و فنون روان‌درمانی، آشنایی با روش‌های درمان اختلالات روانی و خانواده‌درمانی.
رفتاری: ایجاد مهارت‌های حرفه‌ای، از جمله به‌کارگیری فنون درمانی به‌منظور درمان مشکلات روانی مراجعان.
بینشی: توانایی به‌کارگیری رویکردها و نظریه‌های مختلف روان‌درمانی در کارهای بالینی و مشاوره‌ای و توانایی بحث قوی در این زمینه.

قوانین و نکات مربوط به کلاس

- ❖ این درس هم به‌صورت ارائه نظری و بحث گروهی و هم اجرای عملی تدریس می‌شود؛ به این صورت که ابتدا مباحث نظری به‌طور خلاصه از طریق پاورپوینت و مشارکت دانشجویان تدریس می‌شود و سپس کار عملی هر درس به‌صورت کارگاهی اجرا می‌گردد.
- ❖ با توجه به شیوع کرونا و برگزاری کلاس‌ها به‌صورت مجازی، طبق مصوبه معاونت آموزشی دانشگاه تهران تمامی جلسات از طریق سامانه آموزش یادگیری الکترونیکی دانشگاه تهران (utecsso.ut.ac.ir) برگزار می‌شود.
- ❖ از آنجا که تا اطلاع ثانوی کلاس به‌صورت آنلاین برگزار خواهد شد، از دانشجویان انتظار می‌رود میکروفون و دوربین را پیش از کلاس چک کنند که در صورت صلاحدید استاد یا درخواست دانشجوی، بتوانند در بحث‌های کلاس به‌صورت تصویری مشارکت داشته باشند یا سؤال بپرسند.

- ❖ در فواصل بین جلسات آنلاین کلاس، برخی مواد آموزشی در سامانه یادگیری بارگذاری خواهد شد. بنابراین، انتظار می‌رود همه دانشجویان از دسترسی خود به سامانه اطمینان حاصل کنند.
- ❖ استاد در زمان تشکیل کلاس آنلاین حق خارج شدن از کلاس یا استفاده از تلفن همراه را ندارد. بنابراین دانشجویان نیز در تمام طول کلاس باید حضور داشته باشند و در صورتی که برای ورود به کلاس از گوشی همراه استفاده می‌کنند، فعالیت دیگری در طول کلاس با آن انجام ندهند.
- ❖ شایان تذکر است که کلیه جلسات رأس ساعت مقرر شروع می‌شود و پایان می‌یابد، بنابراین از دانشجویان انتظار می‌رود پیش از حضور استاد در کلاس حاضر باشند.
- ❖ دانشجویان در زمان برگزاری کلاس باید متمرکز باشند و در تمام لحظات حضور فعال به صورت تصویری داشته باشند.
- ❖ کلاس فعالیت محور و دانشجوی محور برگزار خواهد شد و فعالیت و مباحثه علمی کلاسی مبنای تشکیل جلسات خواهد بود.
- ❖ لازم است دانشجویان قبل از هر جلسه پیش‌خوانی داشته باشند و منابع مشخص شده برای هر جلسه را طبق طرح درس مطالعه کنند.
- ❖ پیش‌خوانی دانشجویان در هر جلسه ابتدا از طریق سامانه و سپس در کلاس مورد پرسش قرار خواهد گرفت.
- ❖ هر دانشجو موظف است حداکثر ۲ روز قبل از برگزاری هر جلسه، وارد سامانه شود و در مورد مبحث جلسه پیش رو اعلام آمادگی کرده و طرح سؤال کند.
- ❖ دانشجویان برای هر جلسه علاوه بر مطالعه منابع مربوط به آن جلسه طبق طرح درس، باید از طریق سامانه بلند اگر پاورپوینت، فیلم و یا مقاله‌ای گذاشته می‌شود، آنها را مطالعه کرده و نظرهای خود را در سامانه ارسال کنند و در کلاس به اشتراک بگذارند.
- ❖ در صورتی که دانشجویان پیشنهاد حذف عناوین یا جایگزین عناوین دیگری را داشته باشند، از نظر اینجانب بلامانع و قابل اجراست، لذا می‌بایست حداکثر طی جلسات اول و دوم آن را مطرح کنند.
- ❖ بیش از ۳ جلسه غیبت براساس مقررات آموزشی رفتار خواهد شد.
- ❖ دانشجویانی که تمام جلسات را بدون تأخیر حضور داشته باشند، یک نمره به نمره امتحان آنها اضافه خواهد شد.
- ❖ به یک نفر از دانشجویانی که بهترین نقد را از استاد یا کلاس داشته باشند، با نظرسنجی از کلیه دانشجویان کلاس در آخرین جلسه یک نمره تعلق خواهد گرفت.
- ❖ در صورتی که با درس مشکلی پیدا کردید، موضوع را ابتدا با اینجانب در میان بگذارید، در صورت حل نشدن با مدیر گروه و در صورتی که مشکل باقی ماند، با معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده مطرح کنید.

جدول زمان بندی ارائه مطالب

شماره جلسات	موضوع درس	رئوس مطالب	منابع
جلسه ۱	آشنایی، تشریح کار عملی، ویژگی‌های مصاحبه خوب	آشنایی، ارائه مقررات کلاسی، شیوه کار عملی مطالعه خانواده و تهیه مقاله توضیح داده خواهد شد. همچنین به ارائه مقدمه‌ای در باب روان‌شناسی بالینی و مصاحبه خوب پرداخته می‌شود.	منبع شماره ۱
جلسه ۲	مصاحبه و ارزیابی روانی	بررسی و مباحثه در مورد روش‌های شرح حال‌گیری و ارزیابی بالینی. همچنین مصاحبه تشخیصی به صورت عملی آموزش داده خواهد شد.	منبع شماره ۱

منبع شماره ۲	مراحل اولین جلسه مصاحبه با خانواده مورد بحث قرار می‌گیرد. اولین جلسه مصاحبه با خانواده به صورت عملی در کلاس انجام خواهد گرفت (در صورت فراهم شدن شرایط).	مصاحبه و ارزیابی خانواده	جلسه ۳
منبع شماره ۲	فرایند خانواده‌درمانی و چگونگی تدوین طرح درمان آموزش داده و مورد گفت‌وگو و بحث قرار می‌گیرد.	فرایند خانواده‌درمانی و تدوین طرح درمان	جلسه ۴
منبع شماره ۲	مبانی و اصول درمان سیستمی مورد گفت‌وگو قرار می‌گیرد و دانشجویان از لحاظ نظری لازم است بر منطق خانواده‌درمانی سیستمی مسلط باشند. فنون اولیه درمان شناختی-رفتاری (از جمله بازسازی شناختی و حل مسئله) آموزش داده می‌شود.	خانواده درمانی سیستمی	جلسه ۵
منبع شماره ۲	بررسی کار عملی، فنون مداخله سیستمی در تعارضات ارتباطی خانواده (از جمله فن گفت‌وگوی همدلانه و گفت‌گویی ذهن آگاهانه) به صورت کارگاه آموزشی اجرا می‌شود.	فنون خانواده درمانی شناختی-رفتاری	جلسه ۶
منبع شماره ۲	بررسی کار عملی، فنون مداخله سیستمی در باورهای منفی و طرحواره‌های خانوادگی (از جمله فن مثبت‌اندیشی) به صورت کارگاه آموزشی اجرا می‌شود.	فنون خانواده درمانی شناختی-رفتاری	جلسه ۷
منبع شماره ۲	بررسی کار عملی، ادامه فن مثبت‌نگری به صورت کارگاه آموزشی اجرا می‌شود.	فنون خانواده درمانی شناختی-رفتاری	جلسه ۸
منبع شماره ۲	بررسی کار عملی، فنون ارتقای توانمندی‌های منش اعضای خانواده (شناسایی توانمندی‌های منش) به صورت کارگاه آموزشی اجرا می‌شود.	فنون خانواده درمانی شناختی-رفتاری	جلسه ۹
منبع شماره ۲	بررسی کار عملی، مبانی نظری و فاز اول مداخله در رفتارهای ناکارآمد اعضای خانواده (تکنیک تغییر رفتار) به صورت کارگاهی آموزش داده می‌شود.	فنون درمان فردی شناختی-رفتاری	جلسه ۱۰
منبع شماره ۲	بررسی کار عملی، ادامه مداخله در رفتارهای ناکارآمد اعضای خانواده (تکنیک تغییر رفتار) به صورت کارگاهی آموزش داده می‌شود. همچنین شیوه خاتمه دادن به جلسات روان‌درمانی و پیگیری مورد گفت‌وگو قرار می‌گیرد.	حضور یک زوج جوان در کلاس که فنون خانواده‌درمانی شناختی رفتاری را تجربه کرده‌اند و یا ادامه فنون درمان فردی شناختی-رفتاری	جلسه ۱۱
مقاله و پاور پوینت	بررسی کار عملی، مدل کاهش استرس مبتنی بر ذهن آگاهی (MBSR) مورد گفت‌وگو قرار خواهد گرفت.	ارائه دانشجویی کاهش استرس مبتنی بر ذهن آگاهی (MBSR)	جلسه ۱۲

مقاله و پاور پوینت	بررسی کار عملی، رویکرد مک مستر مورد گفتگو قرار خواهد گرفت.	ارائه دانشجویی (رویکرد مک مستر)	جلسه ۱۳
مقاله و پاور پوینت	بررسی کار عملی، بازی درمانی و قصه درمانی مورد گفتگو قرار خواهد گرفت.	ارائه دانشجویی (بازی و قصه درمانی)	جلسه ۱۴
مقاله و پاور پوینت	بررسی کار عملی، درمان هیجان مدار مورد گفتگو قرار خواهد گرفت.	ارائه دانشجویی (خانوده درمانی هیجان مدار)	جلسه ۱۵
-	بررسی کار عملی، پرسش و پاسخ، جمع‌بندی از مطالب ارائه شده در طول ترم و نقد کلاس	جمع‌بندی و نقد کلاس	جلسه ۱۶
آزمون پایان ترم			جلسه ۱۷

نوع ارزشیابی:

- ❖ آزمون پایان ترم ۵ نمره دارد که از منابع معرفی شده و از طریق سامانه به صورت تستی برگزار خواهد شد.
- ❖ ۵ نمره از نمره کل پایان ترم به فعالیت کلاسی و انجام تکالیف تعلق می‌گیرد.
- ❖ دانشجویان موظفاند در کنار مطالعه منابع معرفی شده و آزمون پایان ترم، برای یادگیری بیشتر به کار عملی نیز بپردازند.
- ❖ ۵ نمره از نمره کل پایان ترم به ارائه کلاسی در حوزه یکی از فنون درمانی جدید و کاربردی تعلق می‌گیرد.
- ❖ ۵ نمره از نمره کل پایان ترم به ارائه گزارش کار عملی یا مقاله تعلق می‌گیرد.
- ❖ کار عملی شامل مطالعه یک خانواده یا یک گروه و اجرای فنون و مهارت‌های آموزش داده شده در کلاس بر روی این خانواده و تبدیل گزارش به مقاله است.
- ❖ کار عملی و مقاله به صورت PDF - Accept - Track change - Word است و توسط یکی از همکلاسی‌ها (با ذکر نام و نام خانوادگی) ارزیابی و بعد از انجام اصلاحات نمره داده شود.
- ❖ کار عملی می‌بایست تا یک هفته پیش از امتحان پایان ترم تحویل داده شود، در صورت تأخیر در تحویل کار عملی بین یک روز تا یک هفته ۱ نمره کسر خواهد شد. تأخیر از روز هشتم تا دو هفته ۲ نمره کسر می‌شود و پس از آن کار عملی تحویل گرفته نخواهد شد و دانشجو فقط از آزمون کتبی برحسب پاسخ‌هایی که داده است، نمره خواهد گرفت.

منابع

- (۱) خدایاری فرد، محمد؛ سهرابی، فرامرز (۱۳۹۷). روان‌شناسی بالینی کودک و نوجوان، با تجدیدنظر کلی بر اساس DSM-5، چ سوم. تهران: آوای نور.
- (۲) خدایاری فرد، محمد؛ عابدینی، یاسمین (۱۳۹۸). نظریه‌ها و اصول خانواده‌درمانی با تأکید بر نظریه‌های نوین درمان شناختی-رفتاری و معنوی مذهبی، با تجدیدنظر کلی، ویراست سوم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.